

UDC 378.1

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi55.503>

Danylyuk S. S.,
orcid.org/0000-0002-0656-2413

SPECIFIC FEATURES OF THE FORMATION OF FUTURE SPECIALISTS' PROJECT COMPETENCE IN THE PROCESS OF THEIR PROFESSIONAL TRAINING AT ESTABLISHMENTS OF HIGHER EDUCATION

The article deals with the problem of identifying the specific features of the formation of future specialists' project competence in the process of their professional training at establishments of higher education. Various approaches to defining the concept of the "project competence" are revealed. The actual working definition of this term is formulated: a future specialist's project competence is an integrative characteristic of a personality, which is manifested in students' readiness for project activities and their use of knowledge, abilities and skills necessary for conducting effective project activities. In addition, it is stated that the formed future specialist's project competence should contribute to his/her successful participation in the life of professional communities and associations.

Attention is focused on the fact that the basis for the formation of the project competence is the project method of education. The project method is perceived as a set of such conditions and situations, within which the educational goals and the goals of professional training are achieved in the form of projects by students.

The author of the article singled out a number of advantages of project activities over other methods of education. In particular, it is stated that project activities has an interdisciplinary nature. It is also emphasized that the use of technology of project activities contributes to the actualization of students' professional interests, inclusion of the presented task in the context of future professional activities. In addition, the technology of project activities leads to students' professional self-determination.

The article highlights the main components of a future specialist's project competence: motivational-and-value, cognitive, operational-and-activity. Each of the listed components includes knowledge, skills, and abilities.

It is concluded that a future specialist's formed project competence is one of the indicators of a competitive specialist's personal and professional development and acts mainly as students' readiness for project activities not only in the process of studying at an establishment of higher education, but also in professional activities.

Key words: project, project activities, project competence, skilled specialists, professional training, establishment of higher education.

The statement of the issue. Information technologies are the most dynamically developing industry not only in Ukraine, but throughout the world. Being one of the most promising branches of knowledge, information technologies cover many aspects of human activities, from industrial production to politics, economics, science and education. Currently, in the vocational education system, a universal specialist's training encounters a number of difficulties, among which there is a wide variety of software and hardware and their features; availability of related technologies. The rapid development of information technologies leads to an equally rapid obsolescence of the technologies available to establishments of higher education. During such specialists' training, it is necessary to place emphasis not only on the use of active, modern teaching methods in the educational process, but also on the development of such qualities and competencies that will allow them to apply knowledge in practice and work in a team in various positions.

The analysis of relevant research. Currently, there is a large number of works devoted to the issue of formation of future specialists' professional training, including the formation of these specialists' project competence (V. Bilyk [1], L. Bodko [2], N. Dovmantovych [3],

*© Danylyuk S. S.

V. Zinevych [4], O. Kosovych [5], L. Martynets [6], O. Molchaniuk & O. Palchyk [7], L. Savchenko [8], M. Uisimbaieva [9], L. Kozak & V. Koval [10]. One of the goals of developing the project competence among future specialists in the higher education system should be such a student's training for future professional activities that will ensure his/her competitiveness and demand in the labor market.

The purpose of the article is to reveal the specific features of the formation of future specialists' project competence in the process of their professional training at establishments of higher education.

The body of the research. Future specialists' training in the higher education system involves the formation of a competency-based training model that will ensure a graduate's readiness to solve professional problems according to the types of activities stated in the main educational program and the qualification requirements of professional standards. Regardless of the application area, the project competence is a key one.

In modern scientific literature, the concept of the "project competence" is interpreted ambiguously. In pedagogy, an individual's project competence is understood as an individual's integrative characteristic, which is expressed in an individual's ability and readiness for independent theoretical and practical activities related to the development and implementation of the project work in various social spheres [1].

It is necessary to consider the project competence in a broad and narrow sense. In a broad sense, the project competence, in her opinion, means the development of the project thinking in a future specialist, awareness of integrative connections between disciplines, the ability for self-education, professional growth and personal development, and increasing the level of competitiveness through project activities. In a narrow sense, the project competence means students' ability to create specific projects, conduct independent research, process information and competently use it in a project [2]. The components of a modern specialist's project competence are the following: the existence of project skills; the project thinking; readiness for self-education and self-development in the context of project activities; the ability to adequately assess the quality of a project [2]. Based on the above mentioned, the project competence presupposes the presence of research, multimedia, integrative, cognitive and creative project skills. Research project skills and abilities require the ability to work with information – to search, to select, to set tasks and goals, to draw up a plan, to structure, and to draw conclusions. *Multimedia project skills* include the ability to use several channels of information perception in a project, work with multimedia, and create presentations. *Integrative project skills* are characterized by an awareness of integrative connections between disciplines and the ability to synthesize knowledge in projects. *Cognitive project skills and abilities* presuppose the ability to organize independent cognitive activities, to analyze and to synthesize information, the presence of analytical thinking, and intellectual lability. And finally, *creative project skills* are manifested in the presence of creative thinking, the desire for creative search, and originality.

It is necessary to highlight in the structure of the project competence the ability to develop and to implement projects, namely to identify a range of current problems, to analyze them, to formulate goals taking into account external and internal resources, to plan and to predict results, to build effective relationships with the team based on a person-oriented approach, to organize a presentation of a project results [3].

The project competence is a complex integrative concept, including managerial, emotional, personal, and creative components [4].

The project competence is an integral part of a future specialist's professional competence and it is manifested in the ability to determine tactical and strategic tasks through the achievement of which the professional process is implemented [5].

The project competence is considered to be the formation of a specialist's set of skills to determine tactical and strategic tasks in the course of professional activities [6].

At the same time the project competence is an integrative personal characteristic that includes a person's ability and readiness for independent theoretical and practical activities in the development and implementation of projects in various areas of social practice based on the principles of natural and cultural conformity [7]. This definition, in our opinion, complements the generally accepted definition in pedagogy of the concept of "design competence" from the standpoint of the selected principles of natural and cultural conformity.

The project competence is manifested in awareness of the meaning and significance of project activities, possession of special knowledge, skills, informed selection and optimization of project solutions in case of their multivariance, and the ability to apply this knowledge and skills in specific activities. In this case, special knowledge, skills and abilities mean: problem solving skills based on putting forward and justifying hypotheses; the ability to set goals for activities, to plan activities, to collect and to analyze the necessary information; skills in performing experiments and presenting research results [8].

Having considered existing points of view and approaches to defining the concept of the "project competence", we formulated a working definition: a future specialist's project competence is an integrative personality characteristic, manifested in students' readiness for project activities and their use of the knowledge, skills and abilities necessary to conduct effective project activities. In addition, a future specialist's developed project competence should contribute to his/her successful participation in the life of professional communities and associations.

According to the conducted research, the basis for the formation of the project competence is the project-based teaching method. The project method is considered to be a set of conditions and situations within which, through the implementation of projects by students, the educational and upbringing goals of vocational training are achieved. During the course of studying at a university, a project gives a student the opportunity to self-realize, to reveal his/her creative potential, to achieve professional growth and development, and to gain experience in independent cognitive activities.

Project activities have a number of advantages over other teaching methods. Thus, project activities are interdisciplinary in nature. Often, the problem solved in a project requires the involvement of knowledge from various academic disciplines, one's own life experience, or its acquisition as a result of a project. Also, the use of project activities technology contributes to the actualization of students' professional interests and the inclusion of the presented task in the context of future professional activities. In addition, the technology of project activities leads to students' professional self-determination, because within the framework of educational design, it is possible to offer students to solve a real problem close to their future profession and thereby to develop their ability to perform professional functions and professional activities.

It is obvious that in characterizing the project competence, a special role is given to a future specialist's personal qualities, which include analytical thinking, the ability to interact in a team, the ability to process information, initiative, responsibility, communication, innovation, the ability to critically comprehend current activities, intuition, etc.

Analysis of the existing components of a future specialist's project competence allowed us to identify the following components: motivational-and-value, cognitive, operational-and-activity. Each of the listed components includes knowledge, abilities, and skills [9].

The motivational-and-value component includes a future specialist's attitude to professional activities and personal priorities; presupposes an interest in design. This component is characterized by a future specialist's individual need to master effective ways of developing the project competence. The motivational-and-value component of the project competence is the initial level of the development of a future specialist's project competence, which is expressed in understanding the social significance of the profession and project activities in it, the formed motivation to master the project competence, and the readiness to show responsibility for decisions made.

The cognitive component is characterized by the processes of analysis and processing of incoming information, which can be used productively in solving project problems. Types of projects are considered to be based on the method prevailing in a project. The content of the cognitive component is revealed through a body of knowledge of a theoretical and methodological nature about approaches, types of projects, and the rules for determining the goals, subject and objectives of research within a project.

The operational-and-activity component includes the ability to be creative and to solve problem tasks in the process of project activities, ingenuity, the ability to pose and to solve non-standard problems in the process of project activities, a sense of novelty, and overcoming stereotypes. This component is also characterized by the ability to analyze the subject area and to formulate requirements for the developed information system and application software. The operational-and-activity component also includes the ability to build communication, mastery of the skills of competent and reasoned expression of thoughts, presentation of oneself, one's services, skills of written presentation of information, as well as the ability to work in a team, to maintain emotional stability, and to resolve conflicts in a team during project activities.

Conclusions. Thus, a future specialist's developed project competence is one of the indicators of a competitive specialist's personal and professional development. The project competence appears mainly in the form of students' readiness for project activities not only during their studies at a university, but also in their professional activities.

Prospects for further researches embrace the need to obtain empirical data on formation of the project competence in the process of future specialists' professional training.

Bibliography:

1. Білик В. Проектна діяльність – основа розвитку творчих здібностей молодших школярів. *Початкова школа*. 2013. № 5. С. 6–8.
2. Бодько Л. Метод проектів як засіб реалізації особистісно орієнтованого навчання. *Початкова школа*. 2013. № 10. С. 1–4.
3. Довмантович Н. Г. Проектна діяльність як засіб формування самоосвітньої компетентності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія "Педагогіка, соціальна робота"*. 2017. Вип. 1 (40). С. 92–95.
4. Зіневич В. Проектна діяльність та проектна культура як передумови інноваційної діяльності педагога. *Витоки педагогічної майстерності*. 2015. Вип. 15. С. 100–106.
5. Косович О. В. Проектна діяльність як одна з форм інноваційних методичних технологій навчання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія "Педагогіка, соціальна робота"*. 2011. Вип. 22. С. 76–78.
6. Мартинець Л. А. Проектна діяльність у навчально-виховному процесі загальноосвітнього навчального закладу. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2015. № 3 (34). С. 10–13.
7. Молчанюк О. В, Пальчик О. О. Проектна діяльність – перспективна складова освітнього процесу. *Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки»*. 2021. Вип. 15 (44). С. 206–219.
8. Савченко Л. О. Проектна діяльність в практиці вищої педагогічної школи. *Science and Education: a New Dimension*. 2013. С. 7–12.
9. Уйсімбаева М. Проектна діяльність: теоретичні аспекти. *Витоки педагогічної майстерності*. 2014. Вип. 13. С. 258–263.
10. Козак Л. В., Коваль В. Ю. Проектна діяльність як засіб підготовки дитини до навчання у новій українській школі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 71, Т. 1. С. 127–131.

References:

1. Bilyk, V. (2013). Proektna diialnist – osnova rozvytku tvorchykh zdibnostei molodshykh shkoliariv [Project activity is the basis for the development of younger schoolchildren's creative abilities]. *Pochatkova shkola*, 5, 6–8 [in Ukrainian].
2. Bodko, L. (2013). Metod proektiv yak zasib realizatsii osobystisno orientovanoho navchannia [The project method as a means of implementing a personality-oriented approach]. *Pochatkova shkola*, 10, 1–4 [in Ukrainian].

3. Dovmantovych, N. H. (2017). Proektna diialnist yak zasib formuvannya samoosvitnoi kompetentnosti [Project activity as a means of forming self-educational competence]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia «Pedahohika, sotsialna robota»*, 1 (40), 92–95 [in Ukrainian].
4. Zinevyeh, V. (2015). Proektna diialnist ta proektna kultura yak peredumovy innovatsiinoi diialnosti pedahoha [Project activity and project culture as prerequisites for the teacher's innovative activity]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti*, 15, 100–106 [in Ukrainian].
5. Kosovych, O. V. (2022). Proektna diialnist yak odna z form innovatsiinykh metodychnykh tekhnolohii navchannia [Project activity as one of the forms of innovative methodical learning technologies]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia «Pedahohika, sotsialna robota»*, 22, 76–78 [in Ukrainian].
6. Martynets, L. A. (2015). Proektna diialnist u navchalno-vykhovnomu protsesi zahalnoosvitnoho navchalnoho zakladu [Project activity in the educational process of a comprehensive educational institution]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti*, 3 (34), 10–13 [in Ukrainian].
7. Molchaniuk, O. V., & Palchuk, O. O. (2021). Proiektna diialnist – perspektyvna skladova osvitnoho protsesu [Project activity is a promising component of the educational process]. *Visnyk pisladyplomnoi osvity. Seriiia «Pedahohichni nauky»*, 15(44), 206–219 [in Ukrainian].
8. Savchenko, L. O. (2013). Proektna diialnist v praktytsi vyshchoi pedahohichnoi shkoly [Project activity in the practice of a higher pedagogical school]. *Science and Education: a New Dimension*, 7–12 [in Ukrainian].
9. Uisimbaieva, M. (2014). Proektna diialnist: teoretychni aspekty [Project activity: theoretical aspects]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti*, 13, 258–263 [in Ukrainian].
10. Kozak, L. V., & Koval, V. Yu. (2020). Proiektna diialnist yak zasib pidhotovky dytyny do navchannia u novii ukrainskii shkoli [Project activity as a means of preparing a child for studying in a New Ukrainian School]. *Pedahohika formuvannya tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*, 71, 1, 127–131 [in Ukrainian].

Данилюк С. С.,
orcid.org/0000-0002-0656-2413

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОЄКТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ПРОЦЕСІ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Статтю присвячено проблемі виявлення особливостей формування проєктної компетентності майбутніх фахівців у процесі їх професійної підготовки у ЗВО. Розкрито різноманітні підходи до визначення поняття «проєктна компетентність». Сформульовано власне робоче визначення цього терміна: проєктна компетентність майбутнього фахівця є інтегративною характеристикою особистості, що виявляється в готовності студентів до проєктної діяльності та використання ними знань, умінь і навичок, необхідних для ведення ефективною проєктною діяльністю. Крім цього зазначено, що сформована проєктна компетентність майбутнього фахівця має сприяти його успішній участі в житті професійних спільнот та об'єднань.

Закцентовано увагу на тому, що підґрунтя формування проєктної компетентності становить проєктний метод навчання. Метод проєктів сприймається як сукупність таких умов і ситуацій, у межах яких у формі виконання студентами проєктів досягаються освітні й виховні мети професійного навчання.

Виокремлено низку переваг проєктної діяльності перед іншими методами навчання. Зокрема зазначено, що проєктна діяльність має міждисциплінарний характер. Також наголошено на тому, що використання технології проєктної діяльності сприяє актуалізації професійних інтересів студентів, включенню представленого завдання в контекст майбутньої професійної діяльності. Крім того технологія проєктної діяльності призводить до професійного самовизначення студентів.

У статті висвітлено основні компоненти проєктної компетентності майбутнього фахівця – мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний. Кожен із цих компонентів включає знання, вміння, навички та здібності.

Підсумовано, що сформована проєктна компетентність у майбутнього фахівця є одним із показників особистісного та професійного розвитку конкурентоспроможного фахівця і складає головним чином готовність студентів до проєктної діяльності не лише у процесі навчання в закладі вищої освіти, а й у професійній діяльності.

Ключові слова: проєкт, проєктна діяльність, проєктна компетентність, майбутні фахівці, професійна підготовка, заклад вищої освіти.

Дата надходження статті: 27.12.2023 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Вовк О. І.

УДК 371.135+371.212

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi55.505>

Довга Т. Я.;

orcid.org/0000-0002-4219-0194

НАВЧАННЯ УСПІХОМ ЯК РЕСУРС ОПТИМІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З УЧНЯМИ

У статті розглянуто проблему, актуальність якої визначена її вагомістю для всієї освітньої системи, а саме втіленням у Новій українській школі філософії навчання успіхом як важливого ресурсу підвищення продуктивності підготовки майбутніх учителів початкової школи до превентивної діяльності з молодшими школярами. Детальну увагу приділено трактуванню сутності понять «навчання успіхом» й «превентивна діяльність» як важливих ресурсних можливостей підвищення якості початкової освіти. Для цього відбувається аналітичне звернення до поглядів і концепцій українських та зарубіжних науковців, серед яких виділяються І. Бех, Н. Бібік, Л. Кондрашова, В. Оржеховська та ін.

Відзначено, що філософія і практика навчання успіхом обґрунтована у працях Я. Коменського, А. Дістервега, А. Макаренка, В. Сухомлинського, які ставилися до своїх вихованців як до рівних співучасників освітнього процесу. Підкреслено, що філософія навчання успіхом отримала як загальнотеоретичне, методологічне обґрунтування, так і суто методичну розробку й становить собою соціально значущий капітал. Наголошено, що навчання успіхом є важливим ресурсом забезпечення продуктивності підготовки майбутніх учителів початкової школи до превентивної діяльності з молодшими школярами.

Акцентовано, що навчання успіхом – це активна пізнавальна діяльність на принципах превенції, у ході якої студенти під керівництвом викладача оволодівають основами превентивної педагогіки й досвідом превентивної діяльності, що забезпечує їм успіх в освітньому процесі, а в майбутньому – у виховній роботі з молодшими школярами.

У статті обґрунтовано принцип навчання успіхом, виокремлено функції сучасного вчителя початкової школи в контексті вимог концепції «Нова українська школа» (організовувати та формувати мінісередовище, що ставить за мету активізацію і стимулювання когнітивних потреб і запитів дітей; забезпечувати розвиток учнівської особистості з отриманням нею безпосереднього особистого життєвого досвіду; сприяти й підтримувати становлення особистості учня як самостійного й самодостатнього учасника освітнього процесу); проєктування професійного становлення студентів на основі засвоєння нової інформації, нестандартних форм і способів роботи, які стимулюють майбутнього вчителя початкової школи до пошуку необхідних ресурсів (інтелектуальних, інформаційних, технологічних, методичних, іміджевих) у забезпеченні продуктивності підготовки до превентивної діяльності з молодшими школярами.

Ключові слова: навчання успіхом, превентивна діяльність, капіталізація ресурсів навчання успіхом, концепція Нової української школи, принципи навчання успіхом, характеристики професійного образу сучасного вчителя початкової школи.

*© Довга Т. Я.